

อุดมศึกษา : เทวาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อการสร้างชาติ

Higher Education : Learning Temple to National Building

รศ.ดร. ธงชัย สมบูรณ์

นิยามที่ง่ายที่สุดของ “ความเป็นอุดมศึกษา” และเข้าใจกันอย่างกว้างขวางคือ สถานที่ที่มีการจัดการศึกษาโดยเน้นทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง (Advanced Academic and Professional) รวมทั้งเป็นสถานที่ที่รับนักเรียนหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าศึกษา “ความเป็นอุดมศึกษา” ถูกมองในภาพที่เป็นศูนย์รวมแห่งศิลปวิทยาการหลากหลายและนานาประเภท ซึ่งต่างก็มุ่งหวังผลิตกำลังคน (Man Power) ให้เข้าสู่ตลาดแรงงานและมีความเชี่ยวชาญเพื่อเข้าสู่สาขาวิชาชีพได้เป็นอย่างดี โดยภาพรวมแล้ว สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ถูกสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาชีพและวิชาการที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติในทุกๆ มิติ

แก่นแกนของเทวาลัยแห่งการเรียนรู้ในแต่ละภูมิภาค

ในการจัดการอุดมศึกษาในอดีต อุดมศึกษาจะถูกจัดวางไว้ในบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ (Nile) ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส (Tigris-Euphrates) หรือที่เรียกว่า ดินแดนเมโสโปเตเมีย เขตบริเวณลุ่มแม่น้ำสินธุ (Indus River) และเขตลุ่มแม่น้ำหวงเหอในจีน การสอนข้อความรู้ต่างๆ ส่วนมากในเขตลุ่มแม่น้ำไนล์จะมีการสอนศิลปกรรม อ่าน-เขียน คณิตศาสตร์ขั้นสูง ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ แพทยศาสตร์ เทววิทยา ส่วนการศึกษาทางด้านวิชาชีพนั้นจะมีการถ่ายทอดข้อความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ การชลประทาน เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ที่มีชื่อเสียงได้แก่ Heliopolis, Karnak, Memphis เป็นต้น ความเป็นอุดมศึกษาหรือเทวาลัยแห่งการเรียนรู้จึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส (Tigris-Euphrates) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานจากชาวซูเมอร์เรียน (Sumerians) ที่สร้างอักษรคูนิฟอร์ม (อักษรลิ่ม) ขึ้นมา การจัดการ

ศึกษาอยู่ในเขตบริเวณวัดหรือสำนัก (Temple / School) เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ในกลุ่มน้ำนี้มีการ ประสิทธิ์ประสาทวิชาชั้นสูง คือ แพทย์ กฎหมาย และเทววิทยา นอกจากนี้วิชาดาราศาสตร์และ โหราศาสตร์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อนึ่ง ความเจริญทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ถือได้ว่าเป็น มรดกตกทอดมาสู่มวลมนุษยชาติในปัจจุบัน

เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ลุ่มแม่น้ำสินธุ (Indus River) การจัดการศึกษาที่เทวาลัยแห่งการ เรียนรู้ได้ถ่ายทอดจะเป็นข้อความรู้ทางปรัชญาชีวิต และเกิดระบบชนชั้นวรรณะได้อย่างชัดเจน ชนชั้นสูงเรียนวิชาการปกครอง ชนชั้นต่ำเรียนวิชาเกษตรกรรมเพื่อประกอบอาชีพ การจัดการ ศึกษาบางครั้งอยู่ในสถานศึกษาที่เรียกว่า โรงเรียนในป่า (Forest School) ศิษย์อยู่ป่ากับครู และ ศึกษาคัมภีร์พระเวท ดาราศาสตร์ นิรุกติศาสตร์ และไวยากรณ์ แต่เนื่องจากการจัดการศึกษา จำกัดเฉพาะกลุ่มหรือมีชนชั้นจึงทำให้การจัดการศึกษาถูกมองว่าไม่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป แต่ทั้งนี้ก็มีสำนักหรือดักศิลาในเมืองใหญ่ๆทั่วไป เทวาลัยแห่งการเรียนรู้บริเวณลุ่มน้ำนี้จะ ถ่ายทอดวิชาดาราศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ รวมทั้งวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งสามารถหาร่องรอยความ เจริญรุ่งเรืองได้จากบริเวณเมืองฮาร์ปปา และโมเฮนโจดาโร (Harappa, Mohenjodaro) หรือ แม้แต่สถาปัตยกรรมในบริเวณลุ่มแม่น้ำคงคาในยุคต่อมา ซึ่งผู้เขียนมีโอกาสเดินทางไปศึกษาหา ข้อความรู้เชิงพระพุทธศาสนามาเป็นแก่นแกนในการดำรงชีวิต

เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ลุ่มแม่น้ำหวงเหอ ซึ่งจะมีการสอนเพื่อความเป็นวิชาชีพในการ ปฏิบัติตนแห่งความเป็นนักปราชญ์ (Scholars) วิชาที่เป็นแก่นแกนได้แก่ การสอนการเขียนโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน รวมทั้งปรัชญาและวิชาประวัติศาสตร์ การเรียนวิชาชีพเพื่อเข้ารับราชการ นั้นต้องสอบข้อสอบของรัฐ หรือที่รับรู้กันทั่วไปว่า “สอบจอหงวน” ซึ่งการสอบลักษณะนี้ แสดงถึงไหวพริบ ความอ่อนโยนทางวรรณศิลป์และวรรณกรรม ตลอดจนการแสดงออกอย่าง ลุ่มลึก ชาญฉลาดและปราดเปรื่องของผู้ที่ต้องการเป็นข้าราชการ

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าเทวาลัยแห่งการเรียนรู้ในสมัยก่อนมีการถ่ายทอดข้อความรู้ในลักษณะดังนี้

1. **ความเป็นครู** ครูมีความรักต่อศิษย์ในฐานะที่เป็นทั้งลูกและเป็นทั้งศิษย์ ข้อความรู้อย่างที่ครูถ่ายทอดนั้นต่างเพื่อมุ่งหวังให้ลูกศิษย์มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และสามารถใช้สรรพวิชาทั้งหลายที่ได้เล่าเรียนมานำไปพัฒนาตนเองและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ดังจะเห็นได้จากสถาบัน Academy โดยมี Plato เป็นครู หรือ Lyceum ของ Aristotle ที่ถ่ายทอดความเป็นครูได้อย่างชัดเจน

2. **ความเป็นศิษย์** ในสมัยก่อนเทวาลัยแห่งการเรียนรู้โดยเฉพาะในบริเวณเขตประเทศจีน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การถ่ายทอดข้อความรู้ของวัดเจ้าหลิน ลูกศิษย์จะต้องทำตามทีครูบอก/สั่งทุกอย่าง ทั้งนี้ศิษย์ก็น้อมรับโดยคุณุฎีหรือแม้แต่ในอินเดียเอง ภาพฉายเหล่านี้แสดงถึงการรับใช้ครูด้วยความจริงใจและตั้งใจบนฐานคติแห่งใจสุจริต

เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ : ฐานรากการสร้างชาติร่วมกัน

การสร้างชาติถือว่าเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่และเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน บนฐานคติแห่งอุดมการณ์เดียวกัน วัฒนธรรมเดียวกัน รวมทั้งการสรรสร้างความเป็นอารยธรรมให้ปรากฏต่อสังคมอื่นได้อย่างชัดเจน จากอดีตที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าทุกชนชาติ ทุกชาติพันธุ์ให้ความสำคัญต่อการสร้างอัตลักษณ์แห่งตนเอง ฉะนั้นจึงสร้างพลังศรัทธาให้เกิดแก่เทวาลัยแห่งการเรียนรู้เพื่อการสร้างชาติ ดังจะเห็นได้จาก

1. เทวาลัยแห่งการเรียนรู้ในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะสิ่งที่จะต้องถูกจัดเกล้าและบ่มเพาะให้เป็นเนื้อเดียวกันของความเป็นชาติ คือ วิถีคิด อุปนิสัย ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมแห่งการดำรงอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ให้มีความคล้ายคลึงกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Oneness)

2. การสร้างชาติมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้นำที่ชาญฉลาดและปราดเปรื่องทั้งในการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นชาติของตัวเองให้มากที่สุด เพราะฉะนั้นการสร้างชาติในทิวาลัยแห่งการเรยนรู้จึงจำเป็นจะต้องมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้เขียนขออนุญาต ยกตัวอย่าง มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งถือว่าทิวาลัยแห่งการเรยนรู้เพื่อการสร้างชาติแห่งหนึ่งของประเทศ มีการกระจายข้อความรู้สู่ชุมชนภายใต้ฐานคติในการสร้างชาติและสร้างคนที่มีความรู้เพื่อแผ่นดินในความเป็น “**สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติในแต่ละจังหวัด**” สิ่งนี้เกิดจากความเป็นปราชญ์ทางการศึกษาของครูรังสรรค์ แสงสุข อดีตอธิการบดี และการเชื่อมโยงและถักถอร้อยเรียงแสงแห่งปัญญาสู่ชุมชนภูมิภาคของท่านอธิการบดี คิม ไชยแสนสุข คนปัจจุบัน สิ่งนี้สะท้อนจากข้อมูลเชิงประจักษ์ของสังคมไทย จึงสามารถกล่าวได้ว่าผู้คนที่จบจากทิวาลัยแห่งนี้ถือว่าเป็นกระดูกสันหลังในการสร้างชาติได้อย่างชัดเจน

3. พลังที่สำคัญในการสร้างชาติ คือ การยึดถือคดิธรรมแห่งการดำรงอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม สอดคล้อง ของภายใต้จิตใจที่เปี่ยมล้นแห่งการทำงานร่วมกัน แห่งการประสานงานร่วมกันและการร่วมมือกัน (Collaboration ,Coordination and Cooperation)

จากภาพฉายของทิวาลัยแห่งการเรยนรู้เพื่อการสร้างชาตินั้น ผู้คนที่ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันอุดมศึกษานั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาวิธีคิดของตนเอง ตลอดจนการใช้สรรพวิทยาที่ได้รับการอบรมสั่งสอน ขัดเกลา และถูกนำมาบูรณาการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทยและบริบทของโลก ผู้เขียนเชื่อว่าปริมณฑลแห่งมุมมองของอุดมศึกษาที่เป็นเช่นทิวาลัยแห่งการเรยนรู้ก็จะเกิดความรู้สึกดีลัทธิยั้่งนักแล